

અર્ચક

મેરલા પત્ર

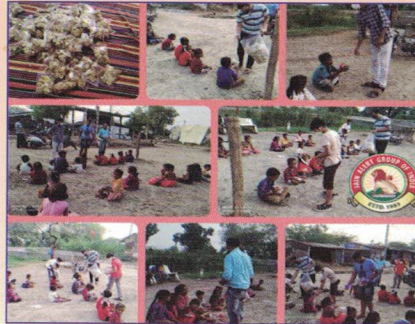
❖ વર્ષ : 27 ❖ અંક : 3

❖ S.No. : 425 ❖ તા.16-11-20 ❖ નવેમ્બર

છૂટક નકલ : રૂ. 6/-

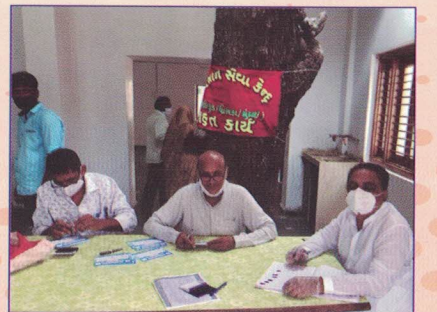
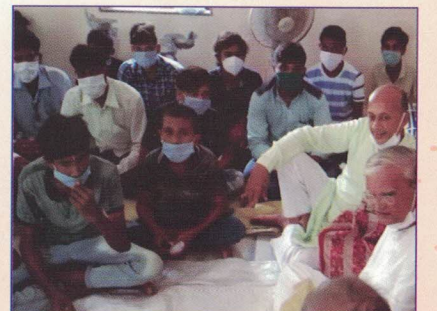
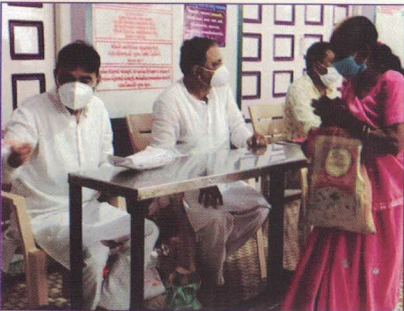

એલર્ટ ગ્રુપ દ્વારા વિવિધ એક્ટિવિટી

ઘાંગઘા ગ્રુપ દ્વારા પાંજરાપોળમાં ઘાસ વિતરણ ડભોઈ ગ્રુપ દ્વારા વેફર તથા બિસ્કીટનું વિતરણ કલ્યાણ ગ્રુપ દ્વારા રોટી તથા સબ્જનું વિતરણ

વર્ધમાન સેવા કેન્દ્ર દ્વારા કીર્તિધામ, ઘોળાસણ, પાનસર, પાલિતાણા, પીઠામણી, ભમરીયા, મોડાસર, વેડા (કલોલ), શંખેશ્વર, શીયાણી વગેરે વિસ્તારમાં કોરોના રાહત કાર્ય

સૌજન્ય : માતૃશ્રી શોભનાબેન અમરીષભાઈ શાહ, હ. ભાવિન, શ્રેણુજ

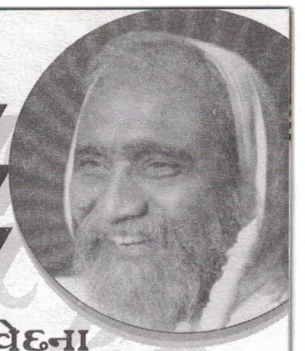
તં દેવદેવ મહિંસં સિરસા વંદે મહાવીરમ્

॥ શ્રી પ્રેમ-ભુવનભાનુ-જ્યઘોષ-રાજેન્દ્ર-હેમરત્નસૂરીશ્વરેભ્યો નમઃ ॥

યુવાનોના ઉત્કર્ષ કાળે યુવાનો વડે યાવતું મેગેઝીન

દિવ્યકૃપા : યુવાહૃદયસ્પર્શ સ્વ.પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી હેમરત્નસૂરીશ્વરજી મહારાજ

લેખક : પ.પૂ.મુનિશ્રી હૃદયરત્ન વિ.મ.

પ્રેરણા
પત્ર

વર્ષ : 27 ❖ અંક : 3

S.No. : 425 ❖ વિ.સં.2077

તા.16-11-2020 ❖ નવેમ્બર

માસિક :

અર્હદ્ ધર્મ પ્રભાવક ટ્રસ્ટ

૧૭, ઈલોરા પાર્ક, જૈન દહેરાસરની સામે,
નારણપુરા ચાર રસ્તા, અમદાવાદ-૧૩.

ફોન : 079-2768 1317

૨૪૩, પંચરત્ન બીલ્ડીંગ, ૨જે માળ,
એમ.પી.માર્ગ, ઓપેરા હાઉસ, મુંબઈ - ૪.

ફોન : 022-23631564, 23808621

manasmandirtrust@gmail.com
www.shreejainalertgroup.org

તંત્રી-સુદ્રક-પ્રકાશક
કલ્પેશભાઈ વિ. શાહ
અમદાવાદ

ટાઈપ સેટીંગ
સમ્યક્ ડીઝાઈન એન્ડ પ્રિન્ટ
અમદાવાદ

સુદ્રક
સર્વોદય ઓફસેટ
અમદાવાદ
મો. : 98245 15514

આજીવન લવાજમ : રૂ. ૫૦૦/-
છૂટક નકલ : રૂ. ૬/-

પ્રાર્થના સંવેદના

હે હૃદયેશ્વર ! પ્રાણેશ્વર પરમાત્મા ! તારા મંદિરમાં ઘંટારવ થાય છે ને મારા હૃદયમાં નૃત્યનો ધબકાર થવા લાગે છે. હે કૃપાળુ ! કાશ એ સંતોનો સમાગમ ન થયો હોત તો હું ક્યાં હોત ! ભવું થજો એ સંતોનું જેઓએ મને સત્નો માર્ગ બતાવ્યો. વ્યભિચારી, વ્યસની, કઠોર અને નઠોર એવા મારા આતમને તારા ચરણનો સેવક બનાવ્યો. ભોગમાંથી તારો યોગીદાસ બનાવ્યો.

હે નાથ ! ઘણા વખતથી તારી સેવા-ભક્તિ કરી રહ્યો છું. મન મૂકીને ભક્તિ કરી છે. અરે ! તારા ઢાંચે આવેલા તારા ભક્તોની પણ સેવા કરવામાં કમી રાખી નથી ! આ બધું એટલા માટે કર્યું છે કે, દયાળુ તું મને મળી જાય, તારામાં હું ભળી જાઉં. તે રીતે પણ તું મારા ઉપર પ્રસન્ન થાય !

દીવામાં હવે દિવેલ ખૂટ્યું છે. મારો જીવનદીપ પ્રભુ હવે ઝાંખો થવા લાગ્યો છે. એક પવનની નાનકડી લહેરખી આવશે ને કદાચ બૂઝાઈ જશે. ત્યારે આજે તારી પાસે હે નયનાભિરામ ! એટલી જ ચાચના કરું છું કે, આ સંસારના ચક્રમાં ભ્રમણ કરતો હું જ્યાં પણ જાઉં, જે ભવમાં જાઉં ત્યાં ત્યાં તારી ચરણ સેવાનો લાભ મને મળતો રહે !

હે દીનાનાથ ! ગરીબ નવાજ ! મારી આ કોઈ મોટી માંગણી નથી. અનેકોને તે શરણ આપી તાર્યાં છે. મને પણ પૂરો વિશ્વાસ છે કે મારો નાથ મને હજી એકવાર દાસ પહો રાખશે.

એ દિલનો દરિયો છે, તે જગતની માવડી છે, ગરીબનો બેલી છે, પડતાને બચાવનારો છે, નોંધારાનો આધાર છે, મને જરૂર તારશે. હા ! જરૂર !

સરકાર ઘોડાઓની ઓલાદ સુધારવાના કરોડોના બજેટ પાસ કરે છે. પરંતુ માનવની ઓલાદ સુધારવા કોઈ પ્રયત્ન નથી. મોટા ગજના નેતાઓ જે ગાયોના ઘાસ ચાવી જતા હોય, ગરીબોના ભંડોળ આખાને આખા ખાઈ જતા હોય તેનાથી વધારે મોટી અધમતા કઈ છે ?

૯ વર્ષની બાળકીઓ ઉપર બળાત્કાર અને ખૂન થતા હોય, ભર બજારમાં છડેચોક લોકોને વીંધી નાંખતી અગનની ગોળીઓ છૂટી હોય, પોતાની જ વિદ્યાર્થીનીને શિક્ષક ભગાડી જતો હોય તેનાથી વધુ અધમતા કઈ છે ?

શાસ્ત્રો માનવની ઓલાદ સુધારવા મૂળમાંથી જ બદલાવ લાવવા ગર્ભ સંસ્કારની વાત કરે છે, બ્રહ્મચર્ય પાલન અને મર્યાદામાં રહેવાની વાત કરે છે, મૈત્રી અને પરોપકારની ભાવનાઓની વાત કરે છે.

આજ નહિ તો કાલે માનવની ઓલાદ સુધારવા લગ્નપૂર્વે જ પતિ-પત્નીએ ભોગ આપવો પડશે. સારા બાળકો જન્માવવા ખુદે સારા બનવું પડશે. સારા અને સાચાના પાઠો ભણવા પડશે. બંધન અને શાસ્ત્રોની મર્યાદાઓ સ્વીકારવી પડશે. સ્ત્રી-પુરુષની લાગણીઓને ચેક કરવી પડશે. પછી જ સંતાન પ્રાપ્તિનો અભિગમ લેવો પડશે. નહીંતર પોતાના જ પુત્ર દ્વારા માતાએ ખુદ બળાત્કારનો ભોગ બનવું પડશે. પિતાએ ખુદ પુત્રની રીવોલ્વરની ગોળીએ છાતી વીંધાવી પરલોક પ્રયાણ કરવું પડશે. સાવધાન ! ખુદની ઓલાદ સુધારો તેથી સંતાનની ઓલાદ સુધારવાની.

હેમસૂત્ર શુભાશયથી થતી ભાવ વગરની પણ ધર્મક્રિયાઓ આત્મામાં શુભ સંસ્કારોનું આધાન કરે છે. ભાવ આવે તો કલ્યાણ થઈ જાય.

સૌજન્ય : પુષ્પાબેન હસમુખલાલ શાહ પરિવાર, ચર્ચગેટ, મુંબઈ ૩

ભગવાન હરિભદ્રસૂરિ મોક્ષમાર્ગે આગળ વધવા ઈચ્છતા આત્માઓ માટે યોગપૂર્વસેવાના કર્તવ્યો-સમજાવી રહ્યા છે. અહીં યોગ સાધના માટે યોગબીજો કેવી રીતે અંતરમાં આવે વવાય તેની વાત ચાલે છે.

પ્રભુ સાથે એકાકાર બનવા વિવિધ ચિંતનો આપ્યા છે. આવાં મેગેઝીનો સોફા પર બેસી ચવાણું ફાકતાં ફાકતાં વાંચવા માટે નથી પરંતુ પરમ સાથે જોડાવાની મહત્ત્વની કડીઓ સમાન છે. તેને રીલેક્સ સમયમાં એકાંતમાં બેસી વાંચતાં વાંચતાં આનંદની અનુભૂતિ કરવા માટે છે.

પ્રભુ સાથે એકાકાર બનવા ચિંતન :

પ્રભુના બાર ગુણો ઉપર ચિંતન કરવું. સ્થાન : સુંદર જિનાલય, અલૌકિક પ્રભુની પ્રતિમા અને ભક્તિ ભરેલા હૃદયને લઈ જવું. અરિહંતના બાર ગુણ શાસ્ત્રમાં કહ્યા છે. આમ તો અરિહંતમાં, “ગુણ અનંતા પ્રભુ તાહરા કિમહી કહ્યા ન જાય”. છતાં મુખ્ય બારગુણોમાં પ્રભુના અષ્ટ પ્રાતિહાર્યો અને મૂળ ચાર અતિશય.

કુલ બાર ગુણો કહ્યા છે. ૧. અશોકવૃક્ષ જેનું ધ્યાન કરવાથી રોગો જાય. ૨. સુરપુષ્પવૃષ્ટિ - પુષ્પોની વૃદ્ધિ દેવો કરે. ૩. પ્રભુની દેશનામાં સુર પૂરાવવા દેવો દિવ્યધ્વનિ કરે. પ્રભુ માલકૌંસ રાગમાં બોલે સાથે અનેક રાગો દેશનામાં જોડાય જેથી વાણી ખૂબ મધુર બને. ૪. પ્રભુની બન્ને બાજુ ચામરો ઢળાતા હોય. ૫. સિંહાસન : પ્રભુને બેસવા માટે પાદપીઠ સહિત સિંહાસન પ્રભુની સાથે જ રહે. ૬. ભામંડલ : પ્રભુના દિવ્ય તેજનું સંહરણ કરવા પ્રભુના મસ્તકની પાછળ દેવો ભામંડલની રચના કરે જેનાથી પ્રભુનું મુખ નિહાળી શકાય. ૭. દેવો દેશના સમયે આકાશમાં દેવદુંદુભિનો નાદ કરી લોકોને ઘોષણા કરે. કલ્યાણ મંદિરમાં તેના માટે શ્લોક મૂક્યો છે.

ભો ! ભો ! પ્રમાદ મવધૂય ભજ્વમેન,
માગત્ય નિવૃત્તિપૂરી પ્રતિ સાર્થવાહ,
એતન્નિવેદયતિ દેવ ! જગત્રયાય,
મન્યે નદન્નભિનભ : સુર દુંદુભિસ્તે ।

હે જગતના લોકો ! પ્રમાદને છોડી તમે ભજો... મોક્ષનગર લઈ જનાર એક મહાસાર્થવાહ આવ્યા છે. તમે અહિ આવો અને તેમને ભજો. આવું દેવો ત્રણ જગતને દુંદુભિના નાદ કરી નિવેદન કરે.

૮. છત્રત્રયી : પ્રભુના મસ્તક પર જાણે “ત્રણ જગતના

સામ્રાજ્યનો આ માલિક છે.” એવું સૂચવતા હોય તેવા ૩ છત્રો શોભતા હોય છે. ૯. જ્ઞાનાતિશય ૧૦. વચનાતિશય જેનાથી પ્રભુની દેશના દરેક જીવોને પોતપોતાની ભાષામાં સમજાય. નિજ નિજ ભાષાએ સહુ સમજાય, જો... રૂડીનો રઢિયાળી રે પ્રભુ તારી દેશના રે...” ૧૧. પૂજાતિશય ૧૨. અપાયા પગમાતિશય.

ત્યારપછી પ્રભુના જન્મથી જ ચાર અતિશયો. ૧. પ્રભુનો રૂપવાન દેહ તેની ઉપમા જગતમાં ના જડે. ના રોગ ન પ્રસ્વેદ ના કોઈ શરીર પર મેલ. ૨. હે પરમાત્મા વીતરાગ ! તારું કેવલ મન રાગમુક્ત છે એવું નથી. ‘વપુઃસ્થિતં

રક્તમપિ ક્ષીરધારા સહોદરં’ તારા દેહમાં રહેલું લોહી પણ સફેદ ક્ષીર જેવું છે.

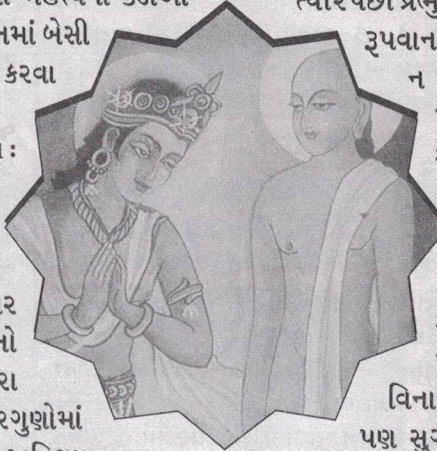
(રાગનો કલર લાલ છે.) અને તારા શરીરમાં રહેલ માંસ કેવું ? ‘શુભ્રં માંસમપિ પ્રભો ! માંસ પણ સફેદ દુર્ગંધ

વિનાનું જરાય બિભત્સ ન લાગે. ૩. શ્વાસોશ્વાસ પણ સુગંધી છે. ૪. આહારને નિહાર જેના છે

અગોચર વિશ્વથી હે પ્રભુ ! તું કરપાત્રી બની જ્યારે આહાર કરે છે, ત્યારે તે કિયાને જોઈ શકાતી નથી, એક ટીપું પણ જમીન ઉપર પડતું નથી અને નિહાર કરતાં પણ કોઈની નજરમાં તું આવતો નથી. એટલે પ્રભુના આહાર અને નિહાર ગુપ્ત છે, ચર્મચક્ષુથી જોઈ શકતા નથી.

આ રીતે પ્રભુના બાર ગુણો ઉપર ચિંતન કરી શકાય. તેનાથી પ્રભુ સાથે એકાકારતા સધાય છે. પ્રભુની મહાનતા અંતરમાં બેસવા લાગે છે. પ્રભુ એક અલૌકિક, પરમતત્ત્વ રૂપે ભાસે. જન્મથી જ મળેલા ૪ અતિશયો ઉપર ચિંતન કરી શકાય. પ્રભુની જીવન સાધના ઉપર ચિંતન કરી શકાય. જે જે તીર્થંકર પરમાત્માઓના ચરિત્રો વાંચ્યા હોય તેના આધારે તેઓની સાધના નજર સામે આવે. દા.ત. પ્રભુ મહાવીરની સાડાબાર વર્ષની જીવનસાધના-ઉપસર્ગો-પરિસહો... ઓહો કેટલું સહન કર્યું ? પેલા સંગમના એક રાતમાં ૨૦ ઉપસર્ગો સહ્યા છતાં થાકીને પાછા ફરતા સંગમ સામે જોઈ પ્રભુ તારા નયનો ભીના બન્યા ! કેવી કરુણા ઉભરાઈ હશે ! તારા ઉપર અપકાર કરનાર, તને ભયંકર છ-છ મહિના સુધી પરેશાન કરનાર ઉપર પણ તારી કરુણા કેટલી ? ઓ પ્રભુ ! તું ખરેખર કરુણાનો સિંધુ છે.

પેલો ચંડકૌશિક સર્પ ! તેને બોધિ પમાડવા પ્રભુ તેં ૧૫ દિવસ કનખલ વનમાં એક જ સ્થાને કાયોત્સર્ગ રહી ગાળ્યા. ૧૫ દિવસ તેં તેના માટે ઉપવાસ કર્યા. તારા ચરણે ડંખ માર્યો

છતાં પ્રભુ તારી કરુણાએ તે જીવનો સંસાર સીમિત કરી દીધો. ઓ વીર ! તારી કરુણાનો કોઈ પાર નથી. તારી મહાનતા શું ગાઉં ? તું ખરેખર મહાન છે. આ બધું કુશલ ચિંતન છે તે મન દ્વારા આત્મામાં રોપાતા યોગબીજો છે.

પ્રભુના અમુક ગુણો ઉપર ચિંતન કરી શકાય : પ્રભુના ગુણો લોકોત્તર હતા. જેમાં પરાર્થરસીકતા. પરાર્થ કરવાનું એક જાતનું વ્યસન. પરાર્થ કર્યા વિના ચેન ન પડે ઉદારતા. બ્રાહ્મણને પોતાના વસ્ત્રનું પણ દાન કરી દીધું. તેવી રીતે અપરાધી જીવોને માફ કરવાની ઉદારતા વગેરે. કરુણા કેવી ? મહાવૈરાગ્ય કેવો ? ક્યાંય રાગ નહિ, ક્યાંય આગ્રહ નહિ, કોઈનું આલંબન નહિ, શરીર પ્રત્યે મમતા નહિ. અનાસક્ત ભાવ વગેરે. ગંભીરતા કેવી ? બધું જ જાણતા હોવા છતાં કોઈના પ્રત્યે રાગ કે દ્વેષનો ભાવ નહિ. “ગંભીરતા સાગર સમી જેના હૃદયને છે વરી !” વગેરે ગુણો ઉપર ચિંતન ચાલે.

આપણા ઉપર થયેલા પ્રભુના ઉપકારોનું ચિંતન. પશુમાંથી માનવ બનાવનાર પ્રભુનો ધર્મ છે. નરક અને નિગોદમાં પણ આપણું રક્ષણ કરનાર પ્રભુ છે વગેરે. પ્રભુના સમોવસરણનું ચિંતન, વિચરતા પ્રભુના વિહાર વૈભવનું ચિંતન... જેનાથી રોમાંચ ખડા થઈ જાય. પ્રભુએ આપેલા વારસાઓ, જ્ઞાનવારસો, તીર્થો, (સ્થાવર અને જંગમ વારસો-સાધુ-સાધ્વી ભગવંતો, આગમો, ધર્મક્રિયાનો વારસો વગેરે ઉપર ચિંતન કરવાથી એકાકાર થવાય.

વૈયાવચ્ચ : બીજું યોગબીજ.

અરિહંત પરમાત્માના વિષયમાં મન-વચન-કાયાની જે શુભ પ્રવૃત્તિ હતી તે પ્રથમ યોગબીજ અને શ્રેષ્ઠ યોગબીજ હતું. હવે બીજું યોગબીજ છે, ગુરુના વિષયમાં, અરિહંત પછી તેમના જ સ્થાને છે, ‘આચાર્ય’ ભગવંતો કહેવાય છે, “તિત્થયર સમો સૂરિ” સંવિજ્ઞ ગીતાર્થ આચાર્ય ભગવંતો પ્રભુએ સ્થાપેલા ધર્મ તીર્થને ચલાવે છે. શ્રીસંઘમાં જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રની આરાધના કેમ નિરંતર, નિર્વિદને ચાલતી રહે તે માટે તથા પંચાચારનું પાલન સકલશ્રી સંઘમાં સારી રીતે ચાલ્યા કરે તે માટે આચાર્ય ભગવંતો અવનવા આયોજનો કરે, પ્રવચનો કરે, અનુષ્ઠાનો કરાવે, તપ-જપ વગેરે દ્વારાશ્રી સંઘને આરાધનામાં ઝીલતો રાખે એટલે આપણા શ્રીસંઘમાં આચાર્ય ભગવંતોનું સ્થાન સર્વોપરી છે.

પ્રભુની આજ્ઞા તે ઔષધ સમાન છે. તે આજ્ઞાનું પાલન જીવ ભેદે, જીવોની શક્તિ અને પરિણામ પ્રમાણે કેવી રીતે થાય તેની કાળજી આચાર્ય ભગવંતો લે છે અને તેનાથી શ્રીસંઘમાંથી જીવો દીક્ષા લઈ સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતો બની પ્રભુના માર્ગને આગળ વધારે છે. સંઘને રત્નોની ખાણ કહ્યો છે. તેમાંથી રત્નોને

કાઢવાની અને પકવવાની પદ્ધતિઓ આચાર્યો પાસે હોય છે. એટલે આચાર્ય ભગવંતોની બધી રીતે વિશેષ કાળજી કરવી તે સંઘના પ્રત્યેક વ્યક્તિની ફરજ થઈ પડે છે.

આચાર્ય ભગવંતો એકલા ન હોય, તેઓની પણ પર્યાય હોય છે. તેમાં ઉપાધ્યાય ભગવંતો આચાર્ય ભગવંતો જે શિષ્યોને ઉત્પન્ન કર્યા હોય તેઓને નિષ્પન્ન (પકવવાનું) કરવાનું કાર્ય કરે છે. એટલે આચાર્ય જો રાજાના સ્થાને છે તો ઉપાધ્યાય ભગવંતો મંત્રીના સ્થાને છે. તે નવા દીક્ષિત સાધુ-સાધ્વીને ભણાવી તેયાર કરી આચાર્યપદ સુધી પહોંચાડે. એટલે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ-સાધ્વી આ ગુરુતત્વની વૈયાવચ્ચ વિધિપૂર્વક શુદ્ધ આશયથી કરવી તે રજૂ યોગબીજ છે.

તેમના માટે પણ જિનેશ્વરની જેમ કાયિક ભક્તિ-વંદન, તેઓનું કાર્ય કરવું, સેવા વગેરે. વાચિક સ્તુતિ-વિનય કરવો તેમને શારીરિક અને માનસિક શાતા આપવી તે બધા યોગબીજ બને. છેલ્લે બીમાર હોય તો નિર્યામણા કરાવવા વડે વગેરે પણ વૈયાવચ્ચ કરવી જોઈએ. વૈયવચ્ચનો ગુણ આવ્યા પછી જતો નથી તેને અપ્રતિપાતી ગુણ કહ્યો છે. ભવાંતરમાં આ ગુણ સાથે આવે છે.

વર્તમાનમાં શ્રીસંઘ સાધુ-સાધ્વીની સુંદર ભક્તિ વૈયાવચ્ચ કરે છે. વિહાર ક્ષેત્રોમાં જ્યાં ભોજન મળતું ન હોય તેવી જગ્યાએ શ્રીસંઘે સુંદર વ્યવસ્થાઓ કરી વિહારો સુલભ બનાવ્યા છે. છેલ્લા ચાર-પાંચ વર્ષથી સાધુ-સાધ્વીજી સાથે વિહારમાં જોડાતા યુવાનોને જોઈ આનંદ થાય. સાધુ-સાધ્વીની સુરક્ષા કરવી તેય ઉત્કૃષ્ટ વૈયાવચ્ચ છે. બીમારી વખતે વૈદ્યો-ડોક્ટરોની ટ્રીટમેન્ટમાં શ્રીસંઘ વર્ષે કરોડો રૂપિયાનો સદ્વ્યય કરે છે.

શ્રીસંઘોની સાથે સાથે અનેક સંસ્થાઓ વૈયાવચ્ચના કાર્યો કરે છે. આ થઈ સામૂહિક વ્યવસ્થાની વાત. તેનાથી તમારું શું ભલું થવાનું ? તમે ખુદ મન-વચન-કાયાથી વૈયાવચ્ચ કરો તો તમારા આત્મા માટે તે યોગબીજ બને. તમારે ખુદ તેમાં સમય આપવો પડે. હા તમારા સંઘમાં આ વ્યવસ્થા છે તેની તમે અનુમોદના કરો તો તમને અનુમોદનાનો લાભ મળે ! પણ તમને ખ્યાલ છે કે, લુખ્ખી અનુમોદના ન ચાલે. શક્તિ અને સામર્થ્ય હોવા છતાં તે કરણ કારાવણમાં ન જોડાય અને માત્ર અનુમોદના કર્યા કરે તે લુખ્ખી અનુમોદના છે. દંભ છે. તેનાથી કોઈ લાભ ન થાય, ઉલ્ટુ નુકશાન થવા સંભવ છે.

“અમારે ત્યાં વિહારગ્રુપ છે.” તેથી રાજી થાઓ. ભલે ! પણ તમે વિહારમાં જાઓ છો ? ના, તો કેમ ? શક્તિ નથી ? તમને જવાનું મન કેમ થતું નથી ? તમારી શક્તિ અને અનુકૂળતા હોવા છતાં તમે ન જતા હોય અને માત્ર જનારાને જોઈ રાજી થતા હોય તો તે અનુમોદના નથી. તમારે જાતે પ્રમાદને ખંખેરી જવું

પ્રિય અક્ષય ! યોગ ધર્મલાભ સાથે તને જણાવવાનું કે, આજે તું નવા વર્ષમાં પ્રવેશી રહ્યો છે. નવું વર્ષ કેવું જશે ? તબિયત કેવી રહેશે ? કમાણી કેટલી થશે ? વગેરે પ્રશ્નોએ તારા હૃદયના વનવે પર દોડધામ કરી મૂકી હશે ! 'હા' કદાચ કોક પંચાંગમાં કે દૈનિક પત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થતા રાશી ભવિષ્ય અને વાર્ષિક ભવિષ્યને પણ તે વાંચી લીધું હશે. કદાચ કોક જોષીને પણ પૃચ્છા કરી હશે અને કદાચ રોડ ઉપર બેઠેલા પેલા પોપટ પાસે સવાલ જવાબ કર્યા હશે.

અક્ષય ! તને એકલાને જ નહિ પણ સમગ્ર માનવજાતને આ આદત પડી ગઈ છે. ભવિષ્યમાં અડપલા કરવાની ! શી જરૂર છે, ભવિષ્ય સાથે આવાં ચેડાં કરવાની ! જે સમય હજુ આવ્યો જ નથી, જે દિવસ હજુ ઉગ્યો જ નથી, કેલેન્ડરે હજુ તારીખ દેખાડી નથી તેની ફીકર આજે શા માટે ? જ્યારે તે સમય આવશે ત્યારે જોયું જશે. હાલ 'તો જે દિવસ અને જે સમય હાથ ઉપર છે તેને જ બરાબર માણી લઈએ. કાલની વાત કાલે !

પણ માણસને આજની કશી જ પડી નથી. આજનો દિવસ, આજનો સૂર્યોદય, આજનું જીવન, આજની મજા ! બધું જતું કરીને તે આવતી કાલમાં ડોકીયાં કર્યા કરે છે. આજે જે મળે તેને પ્રેમથી બોલાવી શક્તો નથી અને આવતી કાલની એપોઈન્ટમેન્ટ ડેઈલી ડાયરીમાં પાનાઓમાં ટપકાવતો રહે છે. નરી મૂર્ખતા, નહિ તો બીજું શું છે ?

મને પેલો મૂર્ખ પુત્ર યાદ આવે છે. તેના ફાધરે એક યોજના ઘડેલી, દીકરાને સમજાવેલી. બેયને પસંદ પડેલી અને અમલમાં પણ મૂકેલી છતાં લાભ માત્ર બાપને થયો અને નુકશાન પુત્રોને !

અક્ષય ! વાત એવી હતી કે, રોજ સવારે એક નવી નકોર કડકડતી કરંસી એક રૂપિયાની નોટ બન્ને દીકરાને વાપરવા માટે ભેટ આપવાની પણ શરત એટલી જ કે, તે નોટ તે દિવસે જ વાપરી નાંખવાની, બીજે દિવસે બીજી નોટ મેળવી લેવાની. હા, અને બાયયાન્સ જો સોમવારની નોટ સોમવારે ન વપરાય તો મંગળવારે નવી નોટ લેતાં પહેલાં પેલી પાછી આપવાની. ટૂંકમાં રોજ રોજ નવો રૂપિયો મેળવી લેવાનો અને વાપરી નાંખવાનો. ન વપરાય તો બીજે દિવસે આપી દેવાનો. ક્યાં વાપરવો ? શું કરવું ? એ બધો અધિકાર દીકરાના હાથમાં. સારા મુહૂર્તે આ યોજનાનો પ્રારંભ થયો.

પ્રભાત થયું, પુત્રોએ પ્રણામ કર્યા, મસ્તક નમાવ્યું અને બાપે કડકડતી નોટ દીકરાના હાથમાં આપી. કહ્યું, લઈ જાઓ ! જેમ ઈચ્છા પડે તેમ વાપરો. ફીકર ન કરતા. નોટ લઈ દીકરો કોલેજ ગયો. હાથ ખીરસામાં છે. આંગળીઓ પેલી કડકડતી નોટ ઉપર ફરે છે અને મન ચગડોળે ચડે છે. આ જ તો રૂપિયો

વગર મહેનતે મળ્યો છે કાલે પાછો મળવાનો છે.

મહિનામાં ત્રીસ મળશે અને વરસમાં ૩૬૦ મળશે ! અધધ આટલા બધા રૂપિયા મળશે ! ક્યાં વાપરીશ, શું ખાઈશ અને શું ખરીદ કરીશ ! એવા વિચારોમાં અટવાતો રહ્યો ને સાંજ પડી ગઈ. સંધ્યા ઢળી ગઈ. રાત પડી અને તે સૂઈ ગયો.

સવારે તે જાગ્યો અને પિતાના ચરણે નમસ્કાર કર્યા અને હાથ લંબાવી ઊભો રહ્યો. પિતાજીએ કહ્યું પહેલાં કાલના રૂપિયાનો હિસાબ આપો અને ન વાપર્યો હોય તો રૂપિયો પાછો આપો. પુત્ર ઝંખવાઈ ગયો અને ગઈ કાલનો વાસી થઈ ગયેલો રૂયો વળી ગયેલો મેલો થઈ ગયેલો રૂપિયો ફાધરને પાછો આપ્યો અને શરત પ્રમાણે મંગળવારનો નવો રૂપિયો મેળવી લીધો ! પણ મંગળવારે પણ સોમવાર જેવી જ હાલત થઈ બુધવારના વિચારમાં મંગળવારનો રૂપિયો એમજ પડ્યો રહ્યો અને બીજે દિવસે સવારે પાછો આપી દેવો પડ્યો. મહિનાના ત્રીસે ત્રીસ દિવસ અને વરસના ૩૬૦ દિવસ આ જ હાલત રહી. બાપ ફાવી ગયો. પણ દીકરો ફસાઈ ગયો.

અક્ષય ! કુદરતે પણ અસંખ્ય સંતાનો માટે આવી યોજના ઘડેલી છે. અનંત કાળથી એ અમલમાં મૂકેલી છે. રોજ સવાર પડે અને કુદરત તરફથી એક નવો નકોર ૨૪ કલાકનો બ્રાન્ડ ન્યુ દિવસ સહુને ભેટ આપવામાં આવે છે. આ દિવસને ક્યાં વાપરવો કેવી રીતે વાપરવો એ બધો અધિકાર માનવના પોતાના હાથમાં સોંપવામાં આવે છે. શરત એટલી જ કે બીજો નવો દિવસ આપતાં પહેલાં ગઈકાલનો દિવસ ઝુંટવી લેવાય છે. ગઈકાલનો દિવસ પાસે રાખી શકાતો નથી. તેમાં પાછા જઈ શકાતું નથી.

અક્ષય ! માણસની હાલત પણ પેલા મૂર્ખ દીકરા જેવી છે. કુદરત રોજ નવો નકોર દિવસ ભેટ આપે છે. પણ માણસ આજના દિવસનો સારો ઉપયોગ કરી લેવાને બદલે આવતી કાલના જ વિચાર કરે છે. આવતી કાલે પણ દિવસ ઉગશે. નવો દા'ડો મળશે ત્યારે હું શું કરીશ ! કોને મળીશ ? શું ખાઈશ ? શું પહેરીશ ? ક્યાં ફરવા જઈશ ? તેના વિચારો કરી કરીને આજનો દિવસ ફના કરી નાંખે છે. આજની એને કશી પડી નથી. એ આવતી કાલની ફિકર કર્યા કરે છે. પરમાત્મા મહાવીરદેવે કહ્યું છે કે તું આગામી નવા વર્ષની, મહિનાની કે દિવસની ચિંતા છોડી દે. માત્ર એક વર્તમાન ક્ષણને જ જાણ. વર્તમાન ક્ષણને જ સ્વસ્થ રાખ ! વર્તમાન ક્ષણે જ સાવધાન રહે ! આવતી કાલની ચિંતા છોડી દે. જેનું વર્તમાન સારું છે તેનું ભવિષ્ય સારું થવાનું વર્તમાનમાં જેણે ખરાબ કર્યું તેનું ભવિષ્ય ક્યાંથી સારું થવાનું. ભૂતકાળ પહેલાં વર્તમાન કાળ હતો ત્યારે કરેલા ખોટા કાર્યો એ ઘણાનો વર્તમાન બગાડી નાખ્યો છે. હવે વર્તમાનમાં સીધા ચાલીએ તો ભવિષ્ય સેઈફ ! હાલની પોતાની ચિંતા કર, કાલની ને પારકી ચિંતા છોડ.

‘છવ્વિહ આવસસયંમિ ઉજ્જૂતો હોઈ પઈદિવસં’ ‘મન્નહ જિણાણં’ ‘સજ્જાયમાં શ્રાવકને છ આવશ્યકો પ્રતિદિન કરવા ઉદત રહેવાની સલાહ આપે છે. આ કર્તવ્ય છે અને તે દરેક શ્રાવકે કરવું જોઈએ.

તમે જે ભૂમિકામાં, (જેન શ્રાવક) એટલે કે ઠથા કે પાંચમા ગુણસ્થાને રહેલા છો અને તે ભૂમિકામાં પ્રભુએ જે આજ્ઞાઓ કરી છે તે આજ્ઞાઓનું પાલન બધી જ રીતની અનુકૂળતા, સામર્થ્ય અને શક્તિ હોવા છતાં ન કરો તો શાસ્ત્રકારો કહે છે, તમને પ્રભુની ઉપેક્ષાઓનું પાપ લાગે છે, તેનું તમારે પ્રાયશ્ચિત્ત આવે છે. જો તમે તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત પણ લેવા તૈયાર નથી, જો તમે “મારી ભૂમિકામાં પ્રભુની શું આજ્ઞા છે.” તે જાણવા કે પૂછવા પણ તૈયાર નથી, તમે તમારા ધંધા અને કુટુંબમાં જ રચ્યાપચ્યા છો તો તમને મોટું નુકશાન થવા સંભવ છે. એવો દંડ થઈ શકે છે કે ભવાંતરમાં આહું વીતરાગ પરમાત્માનું લોકોત્તર શાસન જ મળવું મુશ્કેલ બની જાય! જે શાસનમાં રહી આરાધના કરવા દ્વારા પરલોક અને પરમલોકનું હિત સાધી શકાય છે.

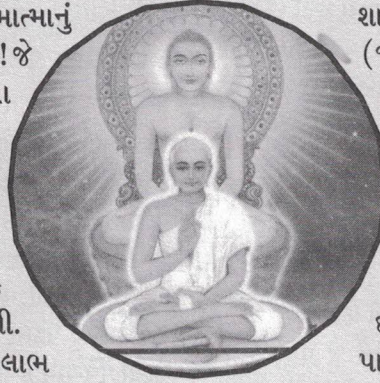
જે શાસનમાં માત્ર એન્ડ્રી થવાથી દુનિયાની બેસ્ટ ગૂડવીલ મેળવી શકાય છે. આજે પણ દુનિયામાં જેન શ્રેષ્ઠ જાતિ તરીકે ગણાય છે તેવું કહીશ તો વધારા પડતું નથી. જેન ફેમિલિમાં જન્મ થવા માત્રથી જ કેટલા લાભ થાય છે, તે તમે જાતે જ વિચારજો. આવો પરમશુદ્ધ લોકોત્તર ધર્મ દુનિયાના અમુક ટકા જ જેનોને મળ્યો છે. જેનું તમને કદાચ ગૌરવ નથી.

કોઈપણ દેશના પોતાના કાયદા છે. તેમ દરેક ધર્મના પોતાના કાયદા છે. રીવાજો છે, નિયમો છે, રૂલ્સ છે. તે બધાયે પાળવા પડે છે. ન પાળો તો દંડ ચૂકવવો પડે છે.

જેન કુળમાં જન્મ થઈ જવા માત્રથી તમે જેન થઈ શકો છો પરંતુ ફરીથી જેનપણું મેળવવા જેનધર્મના કાયદા તમારી ભૂમિકા પ્રમાણે તમારે પાળવા જ જોઈએ. જો તમે શ્રાવક છો. જેનત્વને દીપાવવા માંગો છો. જો તમને જેનધર્મ પ્રત્યે માન અને સન્માન છે બહુમાન છે તો તે જેનધર્મને આગળની પેઢી સુધી પહોંચાડવા તમારી જેન ધર્મની ક્રિયાઓ, યોગો, તપો, યથાશક્તિ ગમે ત્યાંથી સમય કાઢીને પણ કરવું જોઈએ. તે તમારું કર્તવ્ય છે. ધર્મ ‘ક્રિયાઓ’ દ્વારા ટકે છે અને આગળ વધે છે.

પડ્આવશ્યકમાં ઠયું કર્તવ્ય પ્રતિક્રમણ યોગ છે. આ એક

મહાપવિત્ર યોગ છે. ચોવિસ તીર્થકરોમાંથી પહેલાં અને છેલ્લા તીર્થકરોના તમામ સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોએ પણ આ આવશ્યક જીવનમાં પ્રતિદિન (વિધાઉટ ફેઈલ) આવશ્યક કરવાનું છે. ગમે તેવી બિમારી હોય, વિહારો હોય કે ગમે તેવી વિષમસ્થિતિ હોય પરંતુ પ્રતિક્રમણનો સમય થાય (બે સંધ્યાએ) એટલે તે આવશ્યક કરવા માટે બેસી જ જવાનું. બાકીના કાર્યો આઘા-પાછા કરવાના, પ્રતિક્રમણ નિશ્ચિત્ત કરેલા સમયે કરી લેવાનું તે રીતે બન્ને ભગવાનના શ્રાવકોએ પણ પ્રતિક્રમણનું ‘આવશ્યક’ યથાશક્તિ કરવાનું છે. નિયમ લીધો હોય તો ફરજિયાત કરવાનું છે. ન કરો તો પ્રાયશ્ચિત્ત આવે દંડ ચૂકવવો પડે. નિયમ ન લીધો હોય તોય તમારા કર્તવ્ય તરીકે કરવું જોઈએ. ન કરો તો ઉપેક્ષા કરવાનો દોષ લાગે છે, અતિચાર લાગે છે.

શાસ્ત્રમાં પ્રતિક્રમણ પાંચ પ્રકારના બતાવ્યા છે.

- (૧) રાઈય : (સવારે વહેલા કરાય તે - રાત્રિ સંબંધી)
- (૨) દેવસિય : (સાંજે કરાય તે - દિવસ સંબંધી)
- (૩) પક્રમી : દર ચૌદસે (એટલે કે પંદર દિવસે થાય તે)
- (૪) ચઉમાસી : દર ચાર મહિને - વર્ષમાં ૩ વાર (કારતક સુદ ૧૪, ફા.સુ. ૧૪ અને અષાઢ સુદ ૧૪)
- (૫) સંવત્સરી : વર્ષમાં એક વાર દર ભાદરવા સુદ ૪ના દિવસે થાય તે.

પાપ તો દરરોજ થાય છે. જાણતા કે અજાણતાં, નાના-મોટા, રાગથી કે દ્વેષથી, તીવ્રતાથી કે તીવ્રતા વિના. તે બધા પાપોના બે વિભાગ પડ્યા. દિવસના પાપોનું પ્રાયશ્ચિત્ત સાંજે પ્રતિક્રમણની વિધિ કરવા દ્વારા કરી લેવાનું છે. તેમજ રાત્રિ દરમ્યાન થતા પાપોનું પ્રતિક્રમણ સૂર્યોદય વખતે કરી લેવાનું છે. આ કર્તવ્ય છે. જે દરેકે વફાદારી પૂર્વક કરવું જોઈએ. પરંતુ જે જેનો આ કર્તવ્ય કરી શકતા નથી તેમના માટે તેઓ પાપથી ભારે ન બને એટલે દર પંદર દિવસે પક્રિખ પ્રતિક્રમણ કરવા દ્વારા કરવાનું કહ્યું.

સારો અને સાચો વેપારી માથે દેવું રાખવા તૈયાર થતો નથી. રોજ રોજનું દેવું થાય તો રોજ રોજ કબૂલાત કરી ચૂકવી આપે છે. તેમધર્મી જીવ-પાપભીરૂ જીવ, મોક્ષાર્થી કે પરલોક દંષ્ટા જીવ રોજ રોજના પાપોનું દેવું રોજ બે ટાઈમ પ્રતિક્રમણ કરવા દ્વારા ચૂકવી પોતાના આત્માને શુદ્ધ રાખે છે.

જેઓ પંદર દિવસે પણ ન કરી શક્યા, કારણ આવ્યું ચૂકી ગયા, ભૂલી ગયા તેઓ માટે પણ શાસ્ત્રકારે કરુણા કરી ચાર મહિને ચોમાસી પ્રતિક્રમણ કરી શુદ્ધ થવાનો ચાન્સ આપ્યો છે.

અને છેવટે તે પણ ચૂકી જવાય તો સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ તો પ્રત્યેક જૈન, પછી બાળ હોય કે વૃદ્ધ હોય, શરીરની થોડી પણ શક્તિ હોય તો ઉપાશ્રયમાં આવી ગુરુ સમક્ષ અથવા પોતાના ઘરે પણ કરી જ લે છે. તે રીતે પણ આખા વર્ષના પાપોની શુદ્ધિ કરે છે.

પ્રતિક્રમણ કરવા સાથે પાપની શુદ્ધિની પદ્ધતિ બતાવવામાં આવી છે. જેમ કે દરેક જૈને પકિંબનું પ્રતિક્રમણ કરવું સાથે સાથે શુદ્ધિ માટે બને તો ચતુર્દશીનો ઉપવાસ પણ કરવો. એટલે મહિનામાં બે ઉપવાસ કરવાના આવે. ચઉદસે ન કરી શકે તો આગળ-પાછળ કરી તપ દ્વારા શુદ્ધિ કરવી જોઈએ. તે રીતે યોમાસી ચઉદસ આવે ત્યારે પ્રતિક્રમણની સાથે સાથે સર્ળંગ બે ઉપવાસ- છટ્ટનો તપ કરે. (તેરસ-ચઉદસ) અથવા ગમે ત્યારે છટ્ટ તપ કરી આપે. આ રીતે વર્ષ દરમ્યાન શુદ્ધિમાં સંવત્સરીનું પ્રતિક્રમણ કરવા સાથે ભા.સુ. ૨-૩-૪નો અટ્ટમનો તપ કરી શુદ્ધિ કરે. તપ આ રીતે ન કરી શકે તો ૩ ઉપવાસ છૂટા છૂટા તેય ન કરી શકે તો ૧ ઉપવાસ = ૨ આયંબિલ લેખે છ આયંબિલ કરે. તે પણ ન થાય તો ૧ ૨ એકાસણા કરે, તે પણ ન થાય તો ૨૪ બિયાસણા તો કરે. તપ ન જ થતો હોય તો ૬૦૦૦ સ્વાધ્યાય કરી આખા વર્ષના પાપોનું પ્રાયશ્ચિત્ત તો દરેક જૈન કરે.

શાસ્ત્રકાર ભગવંતે પ્રતિક્રમણ કેમ કરવાનું? તેના ચાર હેતુઓ કહ્યા છે. તેની ગાથા વંદિતા સૂત્રમાં જ આપી છે.

પડિસિદ્ધાણમકરણો કિચ્યાણમકરણે પડિક્કમણાં,
અસદ્દહણાએ તહા, વિવરીય પરુવણાએ યા ||

૧. પ્રતિષિદ્ધનું કરવું એટલે કે ભગવાને જે પ્રવૃત્તિ-પાપ કરવાનો નિષેધ કર્યો છે તે પ્રવૃત્તિ કરવાથી આજ્ઞાભંગ વગેરે દોષો સહિત પાપ લાગે છે. માટે પ્રતિક્રમણ કરી ફરીથી આવી પ્રવૃત્તિ ન કરવાનો (અકરણ નિયમ) નિયમ લઈ પાપની શુદ્ધિ કરવી જોઈએ.

૨. કૃત્યનું અકરણ : એટલે પ્રભુએ જે જે ચીજો આચરવાની કહી છે તે તે ચીજો કરવી નહિ તેનાથી થતી આજ્ઞાની ઉપેક્ષા, આજ્ઞાભંગ વગેરે દોષોથી લાગતા પાપ માટે પ્રતિક્રમણ કરવાનું છે.

૩. અસદ્દહણા-અશ્રદ્ધા : પરમાત્માની આજ્ઞા, વાતો, ઉપદેશો કે હિતશિક્ષાઓ અંતરથી સ્વીકારવાને બદલે તેના ઉપર અશ્રદ્ધા કરી હોય, અસ્વીકારનો ભાવ કર્યો હોય તેનાથી પરમાત્માની જ જે આજ્ઞાતના થઈ તેના લાગેલા પાપ માટે પ્રતિક્રમણ કરવાનું છે.

પરમાત્માની આજ્ઞા માનવાની બાબતમાં કોઈ છૂટ નહિ કે અમુક માનવું, અમુક ન માનવું. તમામ આજ્ઞાઓ ૧૦૦ ટકા માનવાની છે. એક આજ્ઞા પણ ન માનવી - ન સ્વીકારવી તેના

ઉપર અશ્રદ્ધા કરવી તે મિથ્યાત્વનો દોષ છે. તેનાથી જીવ ધીરે ધીરે મિથ્યાત્વ દશામાં ચાલ્યો જાય છે. જે અઢારમું પાપ છે. સૌથી ખતરનાક પાપ છે. એટલે પ્રભુના વચન ઉપર ક્યારેય શંકા ન કરશો, અશ્રદ્ધા ન કરશો. હા ! તમારાથી તે આજ્ઞા ન પળાય તો તમે અફસોસ કરો કે મારાથી આ પળાતું નથી પણ માનવાની બાબતમાં દંઢ રહેવું તો જ જૈનપણું ટકે નહિ તો નહિ.

જેમકે રાત્રિભોજન પાપ ભગવાને કહ્યું છે પણ હું માનતો નથી. આ વચન મિથ્યાત્વજનક છે. એમ કહો ભગવાને સાચું જ કહ્યું છે પરંતુ હું રાત્રિભોજન છોડી શકતો નથી. તો શ્રદ્ધાથી તમે ભરેલા છો. શક્તિ આવશે ત્યારે કરશો.

૪. વિપરીત પ્રરૂપણા : પ્રભુએ પોતાના કેવલજ્ઞાનમાં જે જે ભાવો જોઈને આપણને આપણી આત્મશુદ્ધિ માટે જે જે આજ્ઞાઓ કરી છે. આપણા પારમાર્થિક કલ્યાણ માટે જે જે ઉપદેશો આપ્યા છે તેનાથી વિરુદ્ધ બોલવું તે પણ પ્રભુની આજ્ઞાતના કરવારૂપ મોટું પાપ છે.

શાસ્ત્રમાં મરીચીનું દંષ્ટાંત આવે છે. મરિચીએ ભગવાન ઋષભદેવ પાસે દીક્ષા લીધી. થોડા સમય કષ્ટમય જીવન પાલન કર્યા બાદ સહન ન થતાં શિથીલાચારી બન્યા. એટલે કે ભગવાને આપેલા નિયમો ચૂસ્તપણે પાળવાના બદલે સગવડો અપનાવી છતાં તેમની પાસે કોઈ કુમારો દીક્ષા લેવા આવતા તો તેઓ ભગવાન ઋષભદેવ પાસે જ મોકલતા. કહેતા કે ભાઈ ! મારી પાસે ધર્મ નથી સાચો ધર્મ તો ભગવાન ઋષભદેવ પાસે છે. ત્યાં જઈને દીક્ષા લો. આ છે શ્રદ્ધા, સમ્યગ્દર્શન ! પરંતુ સમય જતાં શરીર ઢીલું પડતાં પોતાની સેવા માટે શિષ્ય બનાવવાની ઈચ્છા જાગી. વિચાર્યું કે સાચો ધર્મ તો ત્યાં જ છે. પરંતુ મારી સેવા કોણ કરશે ? માટે લાવ હવે કોઈ આવે તો મારો શિષ્ય બનાવું !

અને એક દિવસ કપિલ નામનો યુવાન આવ્યો. દીક્ષાની માંગણી કરી છતાં મરિચી કહે છે ભાઈ ત્યાં જા ધર્મ તો ત્યાં છે ! ત્યારે કપિલ પૂછે કે શું તમારી પાસે ધર્મ નથી ? ત્યારે પરવશ બનેલા મરિચી મુનિથી બોલી જવાયું કે હા ! કપિલ ધર્મ ત્યાં છે. તેમ અહિંયા પણ છે ! શાસ્ત્રકાર લખે છે આવું વચન તે ઉત્સૂક વચન છે. પ્રભુના વચનથી વિપરિત વચન છે. જેનાથી તેમનો સંસાર દીર્ઘકાળનો વધી ગયો. આ રીતે કોઈ પ્રભુના વચનથી વિપરીત પ્રરૂપણા થઈ ગઈ હોય તે દોષની શુદ્ધિ માટે પ્રતિક્રમણ છે. આવા ચાર હેતુઓ પ્રતિક્રમણના બતાવ્યા છે.

દિવસ દરમ્યાન કે પંદર દિવસે પાપની આલોચના કરવી તે પ્રતિક્રમણનું સ્વરૂપ છે. પ્રતિક્રમણમાં આવતા વંદિતા સૂત્રમાં જ એક ગાથા છે -

કય પાવો વિ મણુસો નિંદિય ગરહિય ગુરુ સગાસે,
હોઈ અઈરેગ લહુઓ ઓહરિય ભરુવ્વ ભારવહો ||

અનુસંધાન પાના નં. ૧૦ ઉપર

યુવાહૃદયસમ્રાટ પૂ. આ. વિ. હેમરત્નસૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્યરત્નો પૂ. પં. શ્રી વિરાગરત્ન વિ. મ. આદિ રાજસ્થાન સોજત સીટીમાં ચાતુર્માસ છે. તેઓશ્રીએ ચાતુર્માસ દરમ્યાન એકાંતરે ઉપવાસની, જાપ, અધ્યયન, સ્વાધ્યાય તથા સાથેના મુનિઓના યોગ-ક્ષેમ કરવાપૂર્વક સુંદર આરાધના કરી હતી. સાથે રહેલા મુનિવરો પૈકી પ્રવચનકાર પૂ. મુનિશ્રી દેવર્ષિરત્ન વિ. મ. ને ૪૨મી ઓળી, તેઓના શિષ્ય મુનિશ્રી ગુરુવંદન વિજયજીએ પણ ૧૬ ઉપવાસ તથા ૧૦મી ઓળી કરી તપયોગ સાધ્યો હતો. સ્વાધ્યાય-અધ્યયનાદિ સુંદર ચાલી રહ્યા છે.

અમદાવાદ સેટેલાઈટ શ્વે. મૂ. પૂ. જૈન સંઘમાં વૈરાગ્યદેશના પૂ. આ. શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ. ના શિષ્યરત્ન પૂ. પં. શ્રી રત્નભોધિ વિ. મ. સાથે પૂજ્યપાદ ગુરુદેવના શિષ્યરત્ન પૂ. મુનિશ્રી હૃદયરત્ન વિ. મ. આદિ ૬ ઠાણાએ ચોમાસુ પ્રવેશ કર્યો હતો. પૂ. મુનિશ્રીનો વાસણા-નવકાર શ્રીસંઘમાં પૂ. આ. શ્રી જયસુંદરસૂરીશ્વરજી મહારાજ, પૂ. આ. શ્રી મહાભોધિ-સૂરીશ્વરજી મહારાજ, પૂ. પં. શ્રી પદ્મસેન વિ. મ. આદિ પૂજ્યોની પાવનનિશ્રામાં અ. સુ. ૧૨, ગુરુવાર, તા. ૨ જુલાઈના રોજ પંચમાંગ શ્રી ભગવતીસૂત્રજીના જોગમાં પ્રવેશ થયો હતો. ત્યારબાદ સાડા છ મહિનાના દીર્ઘ આ જોગ પૂ. પં. શ્રી મ. ની નિશ્રામાં થવા પામ્યા હતા.

ચાતુર્માસ દરમ્યાન પૂ. પં. શ્રી રત્નભોધિ વિજયજી ગણિને ૧૦૭મી ઓળી, પૂ. મુનિશ્રી યુગરત્ન વિ. મ. ને ૮૫મી ઓળી સંપન્ન થઈ હતી. પૂ. મુનિશ્રી મૃગાંકરત્ન વિ. મ. ને પણ મહિનાના સૂયગડાંગ સૂત્રના જોગ થયા હતા. પૂ. મુનિશ્રી મહર્ષિરત્ન વિ. મહારાજે પર્યુષણ બાદ મૃત્યુંજય માસક્ષમણનો આકરો તપ આ. વ. ૬, તા. ૮-૧૦-૨૦થી પ્રારંભ કર્યો હતો. મુનિશ્રીએ અભિગ્રહપૂર્વક તથા અધ્યયન, અધ્યાપન, સ્વાધ્યાય, ધ્યાન તથા અપ્રમત્ત ક્રિયાયોગ પૂર્વક પ્રસન્નતાથી મહાતપની આ. વ. ૭ તા. ૭-૧૧-૨૦ના રોજ પૂર્ણાહૂતિ કરી હતી.

પૂજ્યશ્રીના તપ નિમિત્તે શ્રીસંઘમાં અટ્ટમાદિ તપ કરાવવામાં આવ્યા હતા. પારણા દિને એલર્ટ યુપોમાં અનુકંપા, જીવદયાના કાર્યો થયા હતા. પારણા પ્રસંગે આજુબાજુથી પૂ. આચાર્ય ભગવંતો તથા અનેક મુનિવરો પધાર્યા હતા. મુનિશ્રીએ પર્યુષણ પૂર્વે ૫૯મી ઓળી પણ પૂર્ણ કરી હતી.

નૂતન મુનિઓ પૂ. હેમર્ષિરત્ન વિ. મ. તથા પૂ. મુનિશ્રી નેમર્ષિરત્ન વિ. મ. ને પૂ. ગચ્છાધિપતિની આજ્ઞાપૂર્વક શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના જોગમાં પ્રવેશ કરાવ્યો હતો. મહિનાના આ જોગ મુનિશ્રી નેમર્ષિરત્ન વિ. મ. ૧૬ તથા ૧૭મી ઓળી

કરવાપૂર્વક કર્યા હતા. ત્યારબાદ આગળ વધી ૧૮મી ઓળી પણ પૂર્ણ કરી હતી. પૂ. મુનિશ્રી હેમર્ષિરત્ન વિ. મ. ૬ ઉપવાસનો તપ કર્યો હતો.

કા. સુ. ૫ જ્ઞાનપંચમીના દિવસે પ્રશાંતમૂર્તિ ગચ્છાધિપતિ પૂ. આ. શ્રી રાજેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજની અનુજ્ઞાપૂર્વક પૂ. મુનિશ્રી હૃદયરત્ન વિ. મ. ને પંચ્યાસપદવી પ્રદાન ઉત્સવનું આયોજન શ્રી સેટેલાઈટ શ્વે. મૂ. પૂ. જૈન સંઘ તરફથી થયું છે. પદવી પ્રદાન કરવા સંયમૈકલક્ષી પૂ. આ. શ્રી જગચંદ્ર-સૂરીશ્વરજી મહારાજ, સંઘ કૌશલ્યાધાર પૂ. આ. શ્રી જયસુંદરસૂરીશ્વરજી મહારાજ આદિ પધારશે.

પૂ. પં. શ્રી રત્નભોધિ વિ. મહારાજે પૂ. મુનિશ્રીને જોગની વિધિપૂર્વક-શુદ્ધિપૂર્વક સુંદર ક્રિયાઓ કરાવવા તથા દરેક કાર્યોમાં સહાયક થવા દ્વારા યોગોદ્ભવ કરાવ્યા હતા. પરિસ્થિતિ હળવી થતાં આ. સુ. ૮ થી શ્રીસંઘમાં મર્યાદિત સંખ્યામાં પ્રવચનો શરૂ કરાવવામાં આવ્યા હતા. શાશ્વતી ઓળીની આરાધના શ્રીસંઘમાં સુંદર રીતે થઈ હતી. ઓળી કરનાર આરાધકોને સંઘની આયંબિલ શાળામાંથી આયંબિલના ટીફીનની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. ચાતુર્માસ દરમ્યાન, શ્રી નવકારલેખન, ૬૮ એકાસણાનો તપ, જાપ આદિ અનુષ્ઠાનો કરાવવામાં આવ્યા હતા.

વડોદરા સ્થિત પૂ. મુનિશ્રી યશોજયરત્ન વિ. મ. તથા પૂ. મુનિશ્રી કળશરત્ન વિ. મ. અનુક્રમે ૮૯મી તથા ૬૩મી ઓળી પૂર્ણ કરી હતી. આસોની ઓળીમાં શ્રીસંઘમાં વ્યાખ્યાનો શરૂ થયા હતા. મર્યાદિત સંખ્યામાં પ્રવચનોથી શ્રીસંઘમાં જાગૃતિ આવી હતી. પૂ. મુનિશ્રી દેવાંગરત્ન વિ. મ. પાલિતણા મુકામે વર્ષિતપની આરાધના કરી રહ્યા છે તથા પૂ. મુનિશ્રી કાર્યપરત્ન વિ. મ. ના શિષ્ય પૂ. મુનિશ્રી ચૈત્યવંદન વિજયજી મહારાજે વર્ધમાનતપની ઓળીનો પાથો નાંખી સાત ઓળી પૂર્ણ કરી હતી.

ચાતુર્માસ દરમ્યાન પ્રવચનાદિની જવાબદારી ખાસ ન હોવાથી દરેકના અધ્યયનાદિ સુંદર થયા હતા.

એલર્ટ હલચલ

ડાયમંડ માર્કેટ - મુંબઈ : યુપના યુવાનોએ લોકડાઉન દરમ્યાન સુંદર કાર્યો કર્યા હતા. જેમાં કુલ ૫૪૦ પરિવારોને સાધાર્મિક ભક્તિ કરવામાં આવી હતી. જેમાં ૨૭ લાખ રૂ. ૧,૩૦૦ આરાધકો દ્વારા ૧૦૦ દિવસમાં ૧,૩૦,૦૦૦થી વધુ સામાયિક થયા. દરેકને રૂ. ૧૦૦ની પ્રભાવના, ૭૫૦ પરિવારોને અનુકંપા સહાય કરવામાં આવી. જેમાં રૂ. ૮ લાખ, પક્ષીઓને યજ્ઞ રૂ. ૩૦ લાખ, કૂતરાઓને દૂધ-રોટલા રૂ. ૨૦ લાખની જીવદયા કરવામાં આવી હતી. યુપને દાતાઓ તરફથી ઉદાર સહાય મળી હતી.

માણસ પાપ કરતો હોવા છતાં (કારણ કે સંસારમાં રહ્યા એટલે પાપ કરવું જ પડશે. તે સિવાય જીવી શકાય તેમ નથી પરંતુ પાપ કર્યા પછી શું ?) જે માણસ ગુરુ પાસે આવી પોતાનાથી થયેલા પાપોની નિંદા અને ગર્હા કરે છે તેવો માણસ પાપના ભારથી અત્યંત હળવો (હલકો) થઈ જાય છે. જેમકે કોઈ અતિભાર ઉંચકીને ચાલનારો ભારવાહ જ્યારે પોતાના ખભા ઉપરથી ભારે વજન ઉતારી દે છે ત્યારે કેવો હળવો બને છે ? તેની જેમ.

પ્રતિક્રમણ નામનું આવશ્યક નિત્ય કરવાથી નિત્ય થતા પાપોનું પ્રાયશ્ચિત્ત થાય છે. પ્રતિક્રમણ વિધિની અંદર જ ૧૮ પ્રકારના પાપોની વિગત અને તેની ક્ષમા માંગવાની વાત છે. તેમ જગતના ૮૪ પ્રકારની યોનિમાં રહેલા તમામ જીવો પૈકી જે જીવોની વિરાધના થઈ હોય તેનું પણ કનફેશન કરવામાં આવે છે. દરરોજ આવું કરવાથી જીવનું અંતર કઠોર બનતું નથી. તેની કોમળતા ટકી રહે છે. માટે નિત્ય પ્રતિક્રમણ કરવું જોઈએ.

પ્રતિક્રમણમાં શ્રાવકને લેવાના ૧૨ વ્રતો અને તે વ્રતોનું પાલન કરતાં લાગેલા દોષોની નિંદા અને ગર્હા આપી છે. કોઈ કહે કે, અમારે તો કોઈ વ્રત છે જ નહિ તો વ્રતના અતિયાર અમને કેમ લાગે ? તો કે, ભલે તમને વ્રત નથી છતાં વ્રત લેવા જેવા છે અને અતિયારો જે પાપ સ્વરૂપ છે તે પાપનું તમને ભાન થાય તે માટે વ્રત વિનાના માણસે પણ સૂત્ર મુજબ બોલવાનું ફરજિયાત છે.

પ્રતિક્રમણ આવશ્યક દ્વારા ભૂતકાળમાં થઈ ગયેલા પાપોની નિંદા થાય છે. જ્યારે વર્તમાનમાં લાગતા પાપોનું સંવર એટલે પાપો ન થાય તેની કાળજી થાય છે. જેમ ધૂળ આવતી હોય તો બારી બંધ કરીએ છીએ તેમ પાપની બારીઓ બંધ કરવાની ક્રિયા તે સંવર છે અને ભાવિમાં થનારા પાપો સેવાય જ નહિ તે માટે પ્રત્યાખ્યાન (પ્રતિજ્ઞા) છે, સંકલ્પ છે. જેથી (પ્રતિજ્ઞા હોવાથી) તે પાપો કરવાનું મન જ ન થાય !

છેલ્લે વંદિતા સૂત્રમાં લખે છે. આ આવશ્યકનું કર્તવ્ય કરનાર શ્રાવક જો કે ઘણા પાપવાળો હોવા છતાં પણ આ કર્તવ્યના સેવનથી-પ્રભાવથી સર્વ દુઃખોનો અંત કરે છે. માટે દરેક જૈને પાંચેય પ્રકારના પ્રતિક્રમણ કરવા જોઈએ અને પાપોથી પાછા વળી પાપના ભારથી હળવા થતા રહેવું જોઈએ.

આ પ્રતિક્રમણ વિધિમાં મહાપુરુષોએ છએ આવશ્યકોને વણી લીધા છે. જેની વાત પૂર્વે કરી જ છે. એટલે છ આવશ્યકનાં કર્તવ્યોનું પાલન કરવા ઈચ્છનારે તો પ્રતિક્રમણ અવશ્ય કરવું જોઈએ અને પ્રભુની આજ્ઞાનું પાલન કરવું જોઈએ.

જોઈએ. વૈયાવચ્ચ તમારે ખુદે કરવી જોઈએ. જોઈ જોઈને મફતીયા રાજી થવું તે તમને શોભતું નથી.

કેટલીક જગ્યાએ સાધુ-સાધ્વી માટે સંઘોમાં કે સંસ્થાઓ તરફથી સુંદર વ્યવસ્થાઓ હોય છે. પણ તે ઘણીવાર માત્ર માણસોના ભરોસે.

ઉપાશ્રયોમાં કે ભોજનશાળાઓમાં પાણી ઉકાળનારા માણસો અમે જોયા છે. એકવાર સવારે ૭-૩૦ વાગે પાણી ઠંડું કરેલું મળ્યું. શંકા થઈ, કેટલું વહેલું ઉકાળ્યું હશે ? તપાસ કરતાં ખબર પડી કે કાચુ પાણી જ સીધુ માટલાઓમાં ભરી રાખેલું ! સાધુ જો સાવધાન ન હોય તો શું થાય ? તમારા માણસોના ભરોસે અમારા વ્રતોનું અને નિયમોનું શું ?

મુંબઈના એક પરામાં વિહાર કરીને ગયા. ઉપાશ્રયમાં ઘણા વખતે સાધુઓ આવ્યા હતા. અમે પાણી ઠારવા પરાતો મંગાવી, અમારા ગુરુદેવને આવકારવા ઘણા યુવાનો અને સંઘના વડીલો પણ ઉભા હતા. પરાતો માણસે લાવી અમારી આગળ મૂકી. અઠવાડિયા પહેલાં મીઠાઈ બનાવી આમાં ઠારી હશે તેથી પરાતો બધી ચીકાસવાળી હતી. મેં પાણીના ઘડામાંથી ગરમપાણી લઈ ચાર પરાતોમાં થોડું થોડું નાખ્યું અને સાબુથી પરાતો સાફ કરવાની શરૂઆત કરી. (જાત મહેનત જિંદાબાદ)

મારી સામે જ કેટલાક શ્રાવકો વંદન કરી રહ્યા હતા. શાતા પૂછી બે ભાઈઓએ પૂછ્યું, સાહેબ કંઈ કાર્ય સેવા હોય તો જણાવજો. મેં કહ્યું આ તમારું-તમારા માણસોનું કાર્ય હું કરી રહ્યો છું. પરાતો ચીકણી છે. ત્રણ પાણીથીય સાફ થાય તેવી નથી. છતાં હરામ છે ! કોઈએ મારા કાર્યમાં મદદ કરી હોય તો ! કમાલ છે ને ! મારું પુણ્ય ન હોવાથી મને મદદ કરવાનું કોઈને સૂચ્યું નહિ. સાધુની વૈયાચ્ચ કરવાનો આ અવસર હતો છતાં ચૂક્યા.

ગોચરીના ઘરો બતાવવા કેટલાક સંઘોમાં શ્રાવકો ખુદ આવે છે. ક્યાંક માણસો કે પૂજારીના ભરોસે છોડી દેવાય. પૂજારી અમારી સાથે ચાલી અમને ભૂગોળ સમજાવી નીકળી જાય.

સાધુને સંયમમાં સહાયક થવાથી કેટલા લાભ થાય છે. તેનાથી તમે લાગે છે ખૂબ અજાણ છો અથવા તો આવા આત્મિક લાભની તમને કદર નથી. ભૌતિક લાભ મળતો હોય ત્યાં ટોળેટોળાં જોવા મળે.

સૌથી પ્રથમ આચાર્યની વૈયાવચ્ચ કહી તે માટે કહ્યું આચાર્યની વૈયાવચ્ચ કરવાથી આખા સંઘની વૈયાવચ્ચ કરવાનો લાભ મળે. કારણ આચાર્ય આખા સંઘના યોગક્ષેમ કરનાર છે. ત્યાર પછી ઉપાધ્યાય ત્યારબાદ સાધુમાં ગ્લાન, વૃદ્ધ, બાલ અને તપસ્વીનો ક્રમ આવે. ત્યારબાદ બાકીના સાધુઓની વૈયાવચ્ચ વિધિ મુજબ કરવી.

માનસમંદિરમ્ તીર્થની આછેરી ઝલક

સૌજન્ય : સ્વ. કાન્તાબેન ચંદુલાલ મહેતા, ભાયખલા, મુંબઈ

RNI NO. : GUJGUJ/2006/16904 (Delhi)

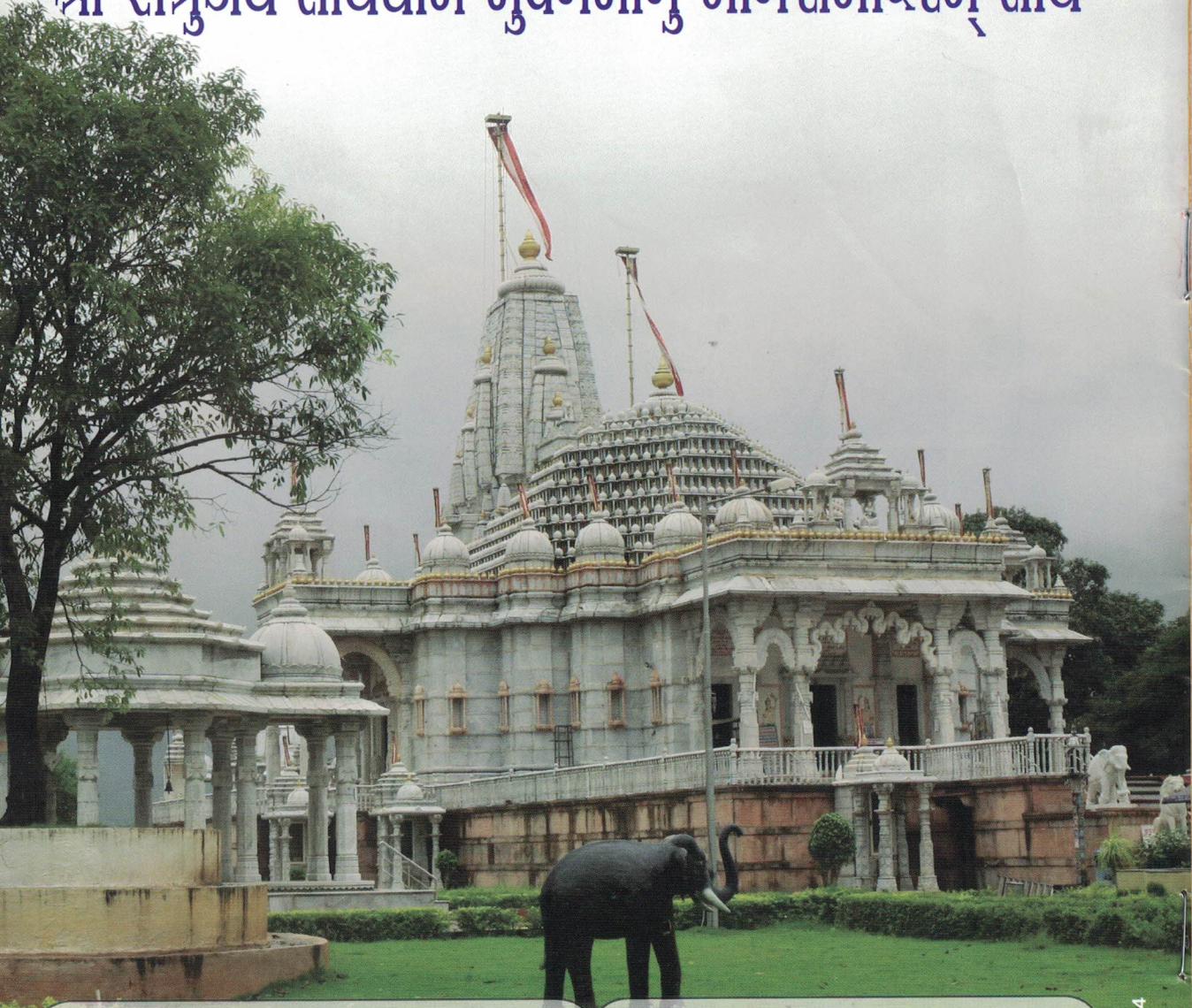
Publish & Posted 16th of every month at Ahd. PSO

Reg.No. : GAMC 988 / 2018-2020
Licence to Post without Prepayment

Issued by SSP
LPWP Licence No. : PMG/HQ/058/2018-20

Valid up to 31-12-2020
Valid up to 31-12-2020

શ્રી શત્રુંજય તીર્થધામ ભુવનભાનુ માનસમંદિરમ્ તીર્થ

માલિક : શ્રી અર્હદ્ ધર્મ પ્રભાવક ટ્રસ્ટ
૧૭, પ્રાર્થનાપીઠ, ઈલોરાપાર્ક, જૈન ટેરાસર પાસે,
નારાણપુરા ચાર રસ્તા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩
ફોન : **079-27681317**

તંત્રી-મુદ્રક-પ્રકાશક : કલ્પેશભાઈ વી. શાહ, અમદાવાદ
મુદ્રક : સર્વોદય ઓફસેટ, અમદાવાદ.

To,